

разведки сејаате за превратите на античките
и римски градови на Тополски сливни споменици
додека се обврзувате на ја искаме да се вратиме

Изложби

Од природата кон уметноста и од уметноста кон природата

Соња АБАЦИЕВА — ДИМИТРОВА

Во денешната ера на атиенација, на еколошки драми и трауми на секојдневното умирање на природата, стимулрано од „менталитетот“ на високо рационализираниот и техничизиран свет, годинашнава тема на Биеналето во Венеција секако, не е случајна. Ваквиот ангажиран и хуманистички интониран аспект на оваа најзначајна ликовна манифестација во светот, сведочи за еден нејзин во позитивна смисла изменет карактер, за витална идентификација на интенцијата на организаторот со она што се вика актуелно, гордиво прашање на денот.

Тематската ориентација на Биеналето 78, de facto неоткрива некој нов духовен или идеен простор за ликовната експресија. Дотолку повеќе, што односите: човек-уметност-природа, се имплицирани на човечките општества од дамнина, претрпувачки најразлични метаморфизи со осцилации на приближување до и оддалечување од природата. Треба ли да се апострофира ѕека, современата уметност се рафа од тој обновен интерес за неа и нејзиниот третман како „totalite vivante“, кај

импресионистите (за да продолжи преку фовизмот, потоа апстрактниот пејзажизам и информелот до „Land-art-ot“)? Се поинтензивното дејствување на современиот човек во насока на заштитата на човековата средина, екологијата, масовните миграции во насока град-село и нивната транскрипција во уметничките дела, ги откриваат општество-но-социолошките и идејно-естетски те аспекти на феноменот „враќање кон природата“, тенденцијата за воспоставување на загубениот контакт на човекот со природата и растроената рамнотежа на еден свет, кој до неодамна претставувал интегралност.

Универзалноста, односно оптималноста на можностите што ги нуди темата во извесна смисла го отслика процесот на југословенското селектирање за Биеналето. Од друга страна, лимитираноста на изложбениот простор и времето, го оневозможија презентирањето на некои други постигнувања во СФРЈ, релавантни на овие содржини на Биеналето, а во контекст на темата (социјалистичкиот човек како градител во соработка со природата, неговиот творечки напор за хуманизирање и облагородување на него виот егзистенцијален простор: бранови, мостови, споменици, меморијални комплекси и низа зафати од монументален карактер, во екстериер или ентериер). Со оглед на споменатото, комесарите се одлучуваја за непосредно презентирање на

ликовниот материјал, со цел да се добие поизразита хомогеност на југословенскиот настап (со исклучок на дел од експонатите на Дружината на Шемпас).

Желбата беше да се укаже на напорите во нашата средина за тврдочко дејствување во симултана паралела со природата, за да се обноват разлушените или демолираните мостови и загубените нишки меѓу човекот и природата и ех пово да се изгради нормалниот тек на онаа немерлива категорија што така единствено ја наречуваме живот. И во таа смисла негативните конвенции на индустриската цивилизација што се чувствуваат сè понаметливо и кај нас, да бидат заменети со прогресивно ангажирана акција на југословенскиот човек (во случајов на ликовниот уметник). Се мисли на оние активности насочени кон социјализација и демократизација на уметноста во најтесна корелација со животот, природата или поточно, на една цврста и хомогена синтеза на човекот (животот) и уметноста — нивна потполна идентификација и неделивост — апсолутен органски интегритет. Зашто, во крајна инстанца, како што вели Де Сантис: „Основата на уметноста не е ниту убавото, ниту вистинитото, ниту правилното, ниту то друго освен животот“.

Представувањето на СФРЈ на Биеналето 1978 содржи главно четири целини:

— Директно идејно-филозофско,

ликовно-естетско и егзистенцијално поврзување со природата; животот и творештвото како единственост, прикажано преку делата и акциите на Дружината од Шемпас (на директен и индиректен начин;

— Човекот творец на „нова“ природа (како замена за постојната, во помала или поголема кореспонденција со неа и неговата интервенција во поширокиот животен пристап (Петар Хади Босков и Тома Шијак);

— Природата како идеен, филозофски, социолошки итн. претекст за создавање, презентирања преку класичниот (со мали отстапувања кај Предраг Нешковиќ) медиум на сликарството (Иво Фришчиќ, Душан Перчиников, Драган Мојовиќ);

— Кон целосното оформување на оваа југословенско видување на темата го даваат својот придонес и музичките остварувања на творци: Предраг Кнежевиќ, Енрико Јосиф и Слободан Младеновиќ — иницијирани од звуките на водата, „произведени“ во незагадените и не гибнатите од човекот предели на природата („Текови, сливови, бранови и треперења на реките, потопите, езерата, морињата и океаните“), базирани на музичко стилските особености на „Баховите соло свири или Казалсовото бранување на распленето гудало“.

Јасно е дека во СФРЈ, дијапазонот на ликовните уметници кои се тесно поврзани со содржините на годинишното Биенале во Венеција, е далеку поразновиден и побогат од оваа скромна по обем селекција. Изборот, се разбира, нема претенции да ја исцрпе оваа проблемска ориентација, туку настојува да посочи на некои покарактеристични движења и на нивните претставници во споменатата област.